

Stichting Cuypersgenootschap

Stichting tot behoud van negentiende- en
twintigste-eeuws cultuuroed in Nederland

Secretaris
Leo Dubbelaar
Reijerskoop 149
2771 BH Boskoop
Telefoon: 0172-404760
06-23398363
e-mail: secretaris@cuypersgenootschap.nl

Aan de Rechtbank Limburg
Locatie Roermond

Postbus 950

6040 AZ ROERMOND

Onderwerp:
Beroep tegen omgevingsvergunning sloop
rijksmonument St. Ludwig, Station 24 te Vlodrop,
gemeente Roerdalen

Datum:
14 februari 2013

Geachte heer/mevrouw,

Het bestuur van het Cuypersgenootschap (tevens gemachtigde van het bestuur van de Heemkundevereniging Roerstreek, Kerkplein 10, 6077 AA Sint Odiliënberg) wil hierbij beroep aantekenen tegen het besluit van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Roerdalen, d.d. 15 januari 2013, verzonden 15 januari 2013, kenmerk 20120029. In dat besluit heeft het college op grond van artikel 2,1, eerste lid, sub f Wabo, een omgevingsvergunning activiteit monument verleend voor het slopen van het rijksmonument St. Ludwig, Station 24 te Vlodrop, gemeente Roerdalen. Een afschrift van het bestreden besluit sluiten wij bij.

Als ontvankelijke partij heeft het Cuypersgenootschap op 23 oktober 2012 een zienswijze ingediend tegen het ontwerp-besluit dat in die periode voor inspraak is gepubliceerd door de gemeente Roerdalen. Deze zienswijze heeft het college niet overgenomen en ongegrond verklaard. Dit is dan ook de reden dat wij bij uw rechtbank in beroep gaan. Wij zullen puntsgewijs op het besluit van de gemeente ingaan.

Afweging van belangen

Een cruciaal aspect bij elke omgevingsvergunning die de sloop van een monument betreft is uiteraard de belangenafweging. Monumentale waarden, (on-)mogelijkheden van gebruik en herbestemming en tot op zekere hoogte ook kosten kunnen in die afweging een rol spelen. In het onderhavige geval is in eerdere procedures (w.o. uitspraak Raad van State d.d. 21 september 2011; LJN: BT2148, 201101572/1/H2) al vastgesteld dat de monumentale waarde zeer hoog is, dat de eigenaar bij verwerving van het monument op de hoogte moet of kan zijn geweest van die monumentale waarde, en dat, mede daardoor, de principiële/religieuze bezwaren die de eigenaar heeft tegen het zelf in gebruik nemen van het monument gezien de hoge monumentale waarde onvoldoende zijn om sloop te rechtvaardigen. Verder moet worden opgemerkt dat de MERU destijds het beroep tegen aanwijzing als rijksmonument heeft ingetrokken zodat het besluit tot aanwijzing als rijksmonument onherroepelijk is. Ook is vastgesteld dat de illegale sloopwerkzaamheden van de eigenaar het monument niet zodanig en zo onherroepelijk hebben aangetast, dat totale sloop gerechtvaardigd is. In bovengenoemde uitspraak van de Raad van State is dat bevestigd.

Hoewel de Raad van State in eerdere instantie tot tweemaal toe (uitspraken d.d. 12 september 2001, LJN: AD3582, 200004982/1 en 2 juli 2003, LJN: AH8957, 200204048/1) heeft geconcludeerd dat de belangen van het monument zwaarder wegen dan die van gemeente en eigenaar, is er nu tot onze verbazing toch weer een omgevingsvergunning verleend, hoewel er naar onze mening geen wezenlijke zaken veranderd zijn in de afgelopen jaren. Veel van de argumenten die gemeente en eigenaar nu opvoeren zijn oude wijn in nieuwe zakken; op enkele bekende punten wordt nieuw onderzoek aangevoerd. Dit is echter in onze ogen onvolledig en niet overtuigend, en zou bovendien ook als het dat wel was, niet voldoende gewicht in de schaal brengen om de balans van belangen substantieel te wijzigen.

Secretariaat: Postbus 575
6800 AN Arnhem - telefoon: 06-23398363
website: www.cuypersgenootschap.nl
e-post: secretaris@cuypersgenootschap.nl
Bank rek.nr. 4835002 Druten
Kamer van Koophandel voor Limburg nr. 14110072

Daar komt nog bij dat alles erop wijst dat de gemeente bij haar belangenafweging die ertoe heeft geleid dat zij een omgevingsvergunning heeft verleend, vooringenomen is geweest. De gemeente heeft nooit gehandhaafd bij illegale sloopwerkzaamheden, heeft de afgelopen jaren herhaaldelijk voor de pers verklaard dat ze geen mogelijkheid ziet om St. Ludwig te behouden, en laten blijken dat ze om economische redenen graag wil de MERU in Vlodrop blijft. Meer specifiek heeft de gemeente al voordat de vergunningaanvraag waar het in deze zaak om draait werd ingediend via de pers verklaard dat ze niet voor de derde keer gedwongen zou worden om de sloopvergunning in te trekken. Dit kan niet beschouwd worden als een goede basis voor een zorgvuldige afweging van belangen.

Hergebruik of niet?

Het belangrijkste als nieuw gepresenteerde (maar feitelijk ook al in eerdere procedures aan de orde gekomen) aspect is dat gemeente en eigenaar nu mede op basis van nieuwe onderzoeken aangeven dat herbesteding geen reële optie is. Deze conclusie is mede gebaseerd op twee aannames die naar onze mening alletwee onvoldoende gefundeerd zijn.

De eerste is dat herbesteding door de eigenaar Stichting MERU/MVU (hierna: MERU) zelf niet mogelijk zou zijn door de verkeerde oriëntatie van het gebouw binnen de regels van de door haar gehanteerde vedische architectuur. Het is inderdaad bekend dat St. Ludwig strikt genomen niet voldoet aan de eisen van de vedische architectuur. Het is echter opmerkelijk te noemen dat MERU wel gebruik heeft gemaakt van St. Ludwig in de eerste jaren na aankoop, en ook elders bestaande, niet-vedische gebouwen in gebruik heeft. St. Ludwig kan op een cruciaal punt aan de eisen worden aangepast als de hoofdingang naar het oosten wordt gedraaid, waar een bestaande toegang is. Het is in strijd met het motiveringsbeginsel dat dit alternatief niet voldoende is onderzocht, waardoor een rationele afweging op dit punt niet mogelijk is.

Min of meer hetzelfde geldt voor het argument van MERU dat zij bij behoud van het bestaande monument haar masterplan niet verder kan uitvoeren. Uitvoering van het bestaande masterplan gaat momenteel buitengewoon langzaam, en er is dus voldoende tijd, en er zijn ook praktische mogelijkheden, om het masterplan aan te passen. Een andere oplossing zou kunnen zijn om (een deel van) het masterplan op een andere plek op de wereld te verwezenlijken – al begrijpen we dat dat een hele stap zou zijn.

De tweede aanname lijkt te zijn dat, mede op grond van het bestemmingsplan, alleen een woonzorgfunctie mogelijkheden tot herbesteding zou bieden. Nu volgens rapporten een woonzorgfunctie niet mogelijk zou zijn, wordt zonder meer geconcludeerd dat andere herbestedingen niet mogelijk zijn. Dat is toch wel erg kort door de bocht. De gemeente zou, gezien het grote belang van dit monument, zorgvuldig en open moeten nagaan wat de mogelijkheden en onmogelijkheden van verschillende herbestedingen zijn, waarbij gezien de voorgeschiedenis ook mogelijkheden op basis van nieuwe eigendomsverhoudingen onderzocht zouden moeten worden. Tot slot zou, hoe pijnlijk ook, ook de mogelijkheid van consolidatie en conservering voor de toekomst zonder onmiddellijke herbesteding in de overwegingen moeten worden betrokken. Hoe dan ook, het simpele ontkennen dat er geen herbesteding mogelijk is, is geen reden om over te gaan tot een positief besluit voor sloop van een rijksmonument.

Omdat het Cuypersgenootschap bovendien van mening is dat herbesteding wel degelijk serieus in overweging genomen kan worden, al is het alleen maar als onderdeel van de belangenafweging, hebben wij een deskundige partij opdracht gegeven een verkenning te doen naar de mogelijkheden en evt. beperkingen en randvoorwaarden bij herbesteding. De eerste bevindingen zijn dat er goede mogelijkheden zijn voor herbesteding van St. Ludwig in twee varianten. Wij zullen de rapportage hierover zo snel mogelijk presenteren, zodat deze in de overwegingen kan worden betrokken.

Achterstallig onderhoud

Onderdeel van de motivatie van de gemeente is ook dat de onderhoudstoestand van St. Ludwig de laatste jaren verder is verslechterd zonder uitzicht op verbetering. Het is aan MERU te wijten dat St. Ludwig in zo'n slechte toestand verkeert. Regulier onderhoud lijkt kort na verwerving van het complex door MERU geheel gestopt te zijn. In 2001 heeft MERU illegaal een begin gemaakt met sloop van het monument; ook daarna is het gebouw op veel plaatsen vernield en is er nauwelijks of geen moeite gedaan beschadigde delen zodanig te herstellen of te dekken dat er geen vervolgschade optreedt. Niet voor niets heeft de gemeente Roerdalen op ons verzoek een handhavings/dwangsomprocedure gestart om de vele overtredingen van de monumentenwet ongedaan te maken door het gebouw wind- en waterdicht te krijgen en het illegaal gesloopte gedeelte weer in de oude toestand te herstellen. Helaas is deze procedure vooralsnog niet doorgezet, waardoor de verslechtering van de onderhoudstoestand mede door nalatigheid van de gemeente een *self-fulfilling prophecy* wordt. We hebben daarom ook bezwaar gemaakt tegen het besluit van het college om de handhavings/dwangsomprocedure op te schorten. Gelukkig is het nog niet te laat, en is er inmiddels voldoende jurisprudentie die ten eerste duidelijk maakt dat een gemeente inderdaad in gevallen als deze op grond van de monumentenwet actief kan of zelfs moet handhaven, en dat bovendien moedwillig tot stand gebracht verval geen reden is om een monument maar te kunnen slopen. Naar onze mening betekent ook dat de huidige onderhoudstoestand, die geheel te wijten is aan het (niet) optreden van eigenaar en gemeente, geen onderdeel kan zijn van de belangenafweging in het kader van de omgevingsvergunning, en ook geen (kosten-)factor kan zijn bij onderzoek naar herbesteding. Immers, indien de handhavingsprocedure wordt doorgezet en afgerond, zullen de monumentale delen van het gebouw weer in goede staat zijn teruggebracht. Omgekeerd zou het 'belonen' van de vernielzucht van MERU met een monumentenvergunning een gevaarlijke precedentwerking kunnen hebben voor andere monumenten, en actieve verwaarlozing van overige grote rijksmonumenten die leeg staan of binnenkort hun functie verliezen kunnen stimuleren. Dat kan niet de bedoeling zijn geweest van onze wetgeving.

Slotoverweging

Terecht wordt opgemerkt dat een omgevingsvergunning alleen kan worden verleend als het belang van de monumentenzorg zich daartegen niet verzet. De monumentwaardigheid van St. Ludwig staat niet ter discussie.

Bij het afwegen van belangen dient aan het behoud grote betekenis toegekend te worden. De omgevingsvergunning kan wat ons betreft niet worden afgegeven indien de onvermijdelijkheid van sloop niet is gebleken.

Zoals de gemeente in haar besluit zelf aangeeft, brengen de structuur en architectuur van St. Ludwig beperkingen met zich mee, maar hoeven die een herbestemming niet in de weg te staan. Naar onze mening heeft de gemeente die mogelijkheid tot herbestemming nog volstrekt onvoldoende onderzocht, terwijl alles er op wijst dat er mogelijkheden zijn. Het zal misschien niet makkelijk zijn, maar dat is wat een bijzonder monument nu eenmaal met zich mee kan brengen, en daar zal uiteindelijk ook veel moois tegenover kunnen staan. Bovendien is een deel van het probleem dat MERU van het begin af aan niet de consequenties heeft willen accepteren van de aankoop van een (toen nog bijna-)rijksmonument en zelfs het gebouw heeft beschadigd, en de gemeente hierop weigert te handhaven. Als de gemeente nu tot actie over zou gaan kan dit bijzondere rijksmonument nog lang behouden blijven en een mooi derde leven tegemoet gaan!

Samengevat verzoeken wij uw rechtbank om ons beroep gegrond te verklaren en de bestreden vergunning te vernietigen.

Separaat zullen wij uw rechtbank een verzoek doen voor een voorlopige voorziening zodat de vergunning niet op 27 februari a.s. in werking treedt.

Het Cuypersgenootschap behoudt zich het recht voor om nog aanvullende stukken in te dienen. Zoals eerder gemeld zullen wij u ook nog een rapportage overleggen waarbij mogelijkheden voor herbestemming nader worden uitgewerkt.

Hoogachtend,
het bestuur van het Cuypersgenootschap,
namens deze,

L.W. Dubbelaar, secretaris